

บทที่ 2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้พบว่า สามารถแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. งานวิจัย เรื่องประโยคในภาษาไทย
2. งานวิจัย เรื่องคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอนุประโยค

จะได้กล่าวถึงผลงาน เหล่านี้โดยสังเขปดังต่อไปนี้

2.1 งานวิจัย เรื่องประโยคในภาษาไทย

งานวิจัย เรื่องประโยคในภาษาไทยซึ่ง เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้แบ่งได้ เป็น 2 ลักษณะคือ

1. งานวิจัย เรื่องประเภทของประโยค และสังกรประโยคในภาษาไทย
2. งานวิจัย เรื่องอนุประโยคที่เป็นบทกรรมของมุขยประโยค

งานวิจัยทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าว มีเนื้อหาโดยสังเขปดังนี้

2.1.1 งานวิจัย เรื่องประเภทของประโยค และสังกรประโยคในภาษาไทย

นักไวยากรณ์ไทยหลายท่านได้พิจารณาประโยคในภาษาไทย และมีความเห็นตรงกัน ในการจัดประโยคออกเป็น 3 ประเภท แม้ว่าจะใช้เกณฑ์ในการพิจารณาแตกต่างกัน

นักไวยากรณ์ไทยที่ศึกษา เรื่องประเภทของประโยคในภาษาไทย ที่จะนำมากล่าว มี 3 ท่าน คือ พระยาอุปกิตศิลปสาร คุชฎีพร ชำนิโรคนานต์ และ นววรรณ พันธุเมธา

ก. พระยาอุปกิตศิลปสาร

งานของพระยาอุปกิตศิลปสาร ซึ่งได้ศึกษาลักษณะและประเภทของประโยคในภาษาไทย อาจจะจัดได้ว่าเป็นงานวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม (Traditional Grammar)

ในหนังสือ หลักภาษาไทย (พระยาอุปกิตศิลปสาร 2461 : 209-274)

พระยาอุปกิตศิลปสารได้กล่าวถึงประเภทของประโยคไว้ว่า ประโยคมี 3 ชนิด คือ เอกรรตประโยค
 อเนกรรตประโยค และสังกรประโยค และได้ให้นิยามไว้ดังต่อไปนี้

1. เอกรรตประโยค คือ ประโยคสามัญที่มีบทกริยาสำคัญเพียงบทเดียว และเป็น
 เป็นกระแสความเดียวที่มีความหมายครบบริบูรณ์ เช่น

1. เด็กอ้วนคนนั้นมีสมุด 5 เล่มในกระเป๋า

ประโยคตัวอย่าง เด็กอ้วนคนนั้นมีสมุด 5 เล่มในกระเป๋า มีคำว่า มี
 เป็นบทกริยาสำคัญเพียงตัวเดียว และเป็นประโยคกระแสความเดียวที่มีความหมายครบบริบูรณ์

2. อเนกรรตประโยค คือ ประโยคที่มีใจความสำคัญอย่างน้อย 2 ใจความรวมกัน
 และใจความสำคัญนั้นจะต้องมีลักษณะ เป็นประโยคที่มีสันธานเป็นบทเชื่อม เช่น

2. ฉันเป็นข้าราชการแต่เขาเป็นพ่อค้า

ประโยคตัวอย่าง ฉันเป็นข้าราชการแต่เขาเป็นพ่อค้า เป็นประโยคที่มี
 ใจความสำคัญ 2 ใจความ คือ ฉันเป็นข้าราชการ และ เขาเป็นพ่อค้า ใจความสำคัญทั้ง 2
 ใจความนั้นมี แต่ เป็นบทเชื่อม

3. สังกรประโยค คือ ประโยคที่ใช้เอกรรตประโยคด้วยกันทำหน้าที่เป็นส่วนใด
 ส่วนหนึ่งของ เอกรรตประโยคอีกประโยคหนึ่ง

สังกรประโยค ประกอบด้วย มุขยประโยค และอนุประโยค

มุขยประโยค แปลว่า ประโยคหัวหน้า และหมายถึงประโยคหลักที่มีใจความ
 สำคัญ

อนุประโยค แปลว่า ประโยคน้อย และหมายถึงประโยคย่อยที่ทำหน้าที่แต่ง
 มุขยประโยคให้ได้ใจความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

3. คนเกียจคร้านที่ร้องไห้อยู่ในห้องสอยไล่ตก

มุขยประโยค คือ คนเกียจคร้านสอยไล่ตก

อนุประโยค คือ ที่ร้องไห้ในห้อง

พระยาอุปกิตศิลปสารแบ่งอนุประโยคออกเป็น 3 ประเภท คือ นามานุประโยค
 คุณานุประโยค และ วิเศษณานุประโยค

ก. นามานุประโยค คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นบทประธานหรือบทกรรมใน
 มุขยประโยคซึ่งจะมีคำว่า ว่า ให้ เป็นบทเชื่อม

นามานุประโยคทำหน้าที่เป็นบทประธาน เช่น

4. ก. คนเดินริบถนมองดูคำรวจ
- ข. เขาพูดเช่นนี้ เป็นการล้อนีสยไม่ตี

นามานุประโยคทำหน้าที่เป็นบทกรรม เช่น

5. ก. เขาพูดว่าต้นเงาะงอกขึ้นในกระถาง
- ข. เขาทำให้ฉันกลัวผี

ข. คุณานุประโยค คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นบทขยายคำนามหรือคำสรรพนามในมุขยประโยค และใช้คำว่า ที่ ซึ่ง อัน เป็นบทเชื่อม เช่น

6. ก. คนที่ร้องเพลงบิวขาวโปรดมารีบรางวัล
- ข. ฉันชอบปากกาซึ่งวางอยู่บนโต๊ะ
- ค. ชั้นบันไดอันใหญ่โตของสถานที่นี้มีกระถางต้นไม้ประดับอยู่

ค. วิเศษณานุประโยค คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นบทขยายกริยาหรือวิเศษณ์ในมุขยประโยค และใช้คำว่า เมื่อ จน เพราะ ทาง ตาม ฯลฯ เป็นบทเชื่อม เช่น

7. ก. เขามาเมื่อเธอหลับ
- ข. เขาอ่อนเพลียจนเขาต้องพักก่อน
- ค. ปลาหมอคายเพราะปากไม่ดี
- ง. เขาไปทางเราเดิน
- จ. เขาทำเลขตามฉันสอนเขา

ข. ดุษฎีพร ชำนิโรคสานต์

ดุษฎีพร ชำนิโรคสานต์ (2512) ได้ศึกษาเรื่องประเภทของประโยคในภาษาไทย โดยได้วิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้าง (Structural Grammar) และได้เสนอข้อสรุปไว้ในวิทยานิพนธ์ เรื่อง อนุพากย์ในภาษาไทย โดยเรียกอนุประโยคว่า อนุพากย์ โดยมีเหตุผลว่า " เพื่อเป็นการเลี่ยงความสับสนอันอาจจะเกิดขึ้นได้ เมื่อกล่าวถึงประโยค"

ดุษฎีพร ได้ให้คำจำกัดความของ อนุพากย์ ไว้ว่า

013556

อนุพากย์ ได้แก่ ประโยคสามัญที่ลดฐานะลง เป็นเพียงส่วนหนึ่งของประโยค
ซับซ้อน หรือประโยคผสม

อนุพากย์มี 4 ชนิดคือ

1. อนุพากย์นาม ได้แก่ อนุพากย์ที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกับนามวลี คือ
ทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยคประเภทนาม ซึ่งได้แก่ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง และหน่วย
กรรมรอง เช่น

๘. ก. ใครวิ่งชนะ จะได้รางวัล

ข. ฉันจะไปฟัง เขาวิจารณ์หนังไทย

ค. ครูจะแจกรางวัล นักเรียนเรียนดี

ประโยคตัวอย่าง ก. ใครวิ่งชนะ เป็น อนุพากย์นามทำหน้าที่เป็นหน่วย
ประธาน

ประโยคตัวอย่าง ข. เขาวิจารณ์หนังไทย เป็น อนุพากย์นาม ทำหน้าที่
เป็นหน่วยกรรมตรง

ประโยคตัวอย่าง ค. นักเรียนเรียนดี เป็น อนุพากย์นาม ทำหน้าที่เป็น
หน่วยกรรมรอง

2. อนุพากย์คุณศัพท์ ได้แก่ อนุพากย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายหน่วย
หลักในนามวลี ซึ่งได้แก่ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง และหน่วยกรรมรอง เช่น

๙. ก. เด็กที่กำลังเล่นอยู่ น่ารักมาก

ข. ฉันชอบผู้หญิงที่ มาหาคุณเมื่อ ก็

ค. ครูกำลังแจกรางวัล นักเรียนที่เรียนดี

ประโยคตัวอย่าง ก. อนุพากย์คุณศัพท์ ที่กำลังเล่นอยู่ ทำหน้าที่เป็นหน่วย
ขยายหน่วยประธาน เด็ก

ประโยคตัวอย่าง ข. อนุพากย์คุณศัพท์ ที่มาหาคุณเมื่อ ก็ ทำหน้าที่เป็น
หน่วยขยายหน่วยกรรมตรง ผู้หญิง

ประโยคตัวอย่าง ค. อนุพากย์คุณศัพท์ ที่เรียนดี ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยาย
หน่วยกรรมรอง นักเรียน

3. อนุพากย์วิเศษณ์ ได้แก่ อนุพากย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายหน่วย
แก่นในกริยาวลี ซึ่งได้แก่ หน่วยอาการ หน่วยสกรรม และหน่วยทวิกรรม เช่น

10. ก. เขาออกไปตอนที่คุณกำลังแต่งตัว

ข. แดงต้องไปโรงพยาบาลเพราะเขาไม่สบาย

ค. คุณพ่อให้หนังสือเล่มนี้ตั้งแต่นั้นอายุ 7 ขวบ

ประโยคตัวอย่าง ก. อนุพากย์วิเศษณ์ ตอนที่คุณกำลังแต่งตัว ทำหน้าที่
เป็นหน่วยขยายหน่วยกรรม ออกไป

ประโยคตัวอย่าง ข. อนุพากย์วิเศษณ์ เพราะเขาไม่สบาย ทำหน้าที่เป็น
หน่วยขยายหน่วยสกรรม ไป (โรงพยาบาล)

ประโยคตัวอย่าง ค. อนุพากย์วิเศษณ์ ตั้งแต่นั้นอายุ 7 ขวบ ทำหน้าที่
เป็นหน่วยขยายหน่วยทวิกรรม ให้ (หนังสือ, ฉันท)

4. อนุพากย์หลัก ได้แก่ อนุพากย์ซึ่งมีใจความเป็นความหมายหลักของ
ประโยคซับซ้อน จะปรากฏร่วมกับ อนุพากย์คุณศัพท์ และอนุพากย์วิเศษณ์ เช่น

11. ก. เด็กที่กำลังรับรางวัลน่ารักมาก

ข. คุณพ่อให้หนังสือเล่มนี้ตั้งแต่นั้นอายุ 7 ขวบ

ประโยคตัวอย่าง ก. อนุพากย์หลัก เด็กน่ารักมาก ปรากฏร่วมกับอนุพากย์
คุณศัพท์ ที่กำลังรับรางวัล

ประโยคตัวอย่าง ข. อนุพากย์หลัก คุณพ่อให้หนังสือเล่มนี้ ปรากฏร่วม
กับ อนุพากย์วิเศษณ์ ตั้งแต่นั้นอายุ 7 ขวบ

นอกจากจะได้เสนอความคิดเกี่ยวกับ อนุพากย์ และประเภทของอนุพากย์ดัง
กล่าวแล้ว คุณศัพท์ ยังได้ใช้อนุพากย์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งประโยค ดังนี้

คุณศัพท์ ได้เสนอว่า ประโยคมี 3 ชนิด คือ ประโยคสามัญ ประโยคผสม และ
ประโยคซับซ้อน

1. ประโยคสามัญ ได้แก่ ประโยคที่ประกอบด้วยหน่วยประโยคหน่วยเดียว
หรือหลายหน่วยเรียงกัน เช่น

12. ก. ใครเคาะประตู

ข. พ่อ

ประโยคตัวอย่าง ก. ใครเคาะประตู เป็นประโยคสามัญที่ประกอบด้วยหน่วยประโยค 3 หน่วย คือ หน่วยประธาน ใคร หน่วยกรรม เคาะ และหน่วยกรรมตรง ประตู

ส่วนประโยค ข. พ่อ เป็นประโยคสามัญที่ประกอบด้วยหน่วยประโยคหน่วยเดียว คือ หน่วยประธาน พ่อ

2. ประโยคผสม ได้แก่ ประโยคที่ประกอบไปด้วยอนุพจน์หลักตั้งแต่ 2 อนุพจน์ขึ้นไป เช่น

13. ก. เธอจะไปกับฉันหรือว่าจะอยู่ที่นี้

ข. ฉันจะไปซื้อผ้าแล้วจะไปดูหนังแล้วก็จะไปทำงาน

ประโยคตัวอย่าง ก. เธอจะไปกับฉันหรือว่าจะอยู่ที่นี้ เป็นประโยคผสมที่ประกอบด้วยอนุพจน์หลัก 2 อนุพจน์ คือ เธอจะไปกับฉัน และ (เธอ)จะอยู่ที่นี้ ซึ่งมี หรือว่า เป็นคำเชื่อมอนุพจน์

ประโยคตัวอย่าง ข. ฉันจะไปซื้อผ้าแล้วจะไปดูหนังแล้วก็จะไปทำงาน เป็นประโยคผสมที่ประกอบด้วย อนุพจน์หลัก 3 อนุพจน์ คือ ฉันจะไปซื้อผ้า (ฉัน)จะไปดูหนัง และ (ฉัน)จะไปทำงาน โดยมี แล้ว และ แล้วก็ เป็นเครื่องเชื่อมอนุพจน์

3. ประโยคซับซ้อน ได้แก่ ประโยคที่ประกอบด้วยอนุพจน์ต่างชนิดกัน 2 อนุพจน์ขึ้นไป และแต่ละอนุพจน์จะมีอนุพจน์อื่นซ้อนอยู่ด้วยก็ได้ เช่น

14. ก. เขาบอกฉันว่าเขาจะไปงานคืนนี้

ข. เด็กที่กำลังเล่นตุ๊กตาที่คุณซื้อให้น่ารักมาก

ประโยคตัวอย่าง ก. เขาบอกฉันว่าเขาจะไปงานคืนนี้ เป็นประโยคซับซ้อนที่มีอนุพจน์ต่างชนิดกัน 2 อนุพจน์ คือ อนุพจน์หลัก เขาบอก และอนุพจน์นาม ว่าเขาจะไปงานคืนนี้

ประโยคตัวอย่าง ข. เด็กที่กำลังเล่นตุ๊กตาที่คุณซื้อให้น่ารักมาก เป็นประโยคซับซ้อนที่มีอนุพจน์อื่นซ้อนอยู่ คือ มี เด็กน่ารักมาก เป็นอนุพจน์หลัก และมี ที่กำลังเล่นตุ๊กตา

เป็นอนุพหุคูณคุณศัพท์ ซึ่งมี ที่คุณซื้อให้ ซึ่งเป็นอนุพหุคูณคุณศัพท์อีกอนุพหุคูณหนึ่งซ้อนอยู่

ประโยคซับซ้อนอาจแบ่งออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ ตามจำนวนของอนุพหุคูณที่มาประกอบกัน เป็นประโยคซับซ้อน คือ

1. ประโยคซับซ้อนที่มีอนุพหุคูณต่างชนิดกัน 2 อนุพหุคูณ ดังเห็นตัวอย่างได้จาก ประโยคตัวอย่าง 14.ก.

2. ประโยคซับซ้อนที่มีอนุพหุคูณต่างชนิดกันมากกว่า 2 อนุพหุคูณ ดังเห็นได้จาก ประโยคตัวอย่าง 14.ข.

ค. นววรรณ พันธุเมธา

ในหนังสือไวยากรณ์ไทย (นววรรณ พันธุเมธา 2525 : 135-155) นววรรณ พันธุเมธา ได้กล่าวถึงประเภทของประโยคไว้ว่า

ประโยคแบ่งตามลักษณะและจำนวนของหน่วยประโยคได้เป็น 3 ประเภทคือ ประโยคความเดียว ประโยคความรวม และประโยคความซ้อน

1. ประโยคความเดียว คือ ประโยคที่มีหน่วยกริยา 1 หน่วย มีหน่วยนาม 1 หน่วย หรือมากกว่านั้น เช่น

15. ก. ผนตก

ข. เขาเตะแก้ว

ประโยคตัวอย่าง ก. ผนตก เป็นประโยคความเดียวที่มีหน่วยกริยา 1 หน่วย และหน่วยนาม 1 หน่วย หน่วยกริยา ได้แก่คำว่า ตก และหน่วยนาม ได้แก่คำว่า ผน

ส่วนประโยคตัวอย่าง ข. เขาเตะแก้ว เป็นประโยคความเดียวที่มีหน่วยกริยา 1 หน่วย แต่มีหน่วยนาม 2 หน่วย หน่วยกริยา ได้แก่คำว่า เตะ และหน่วยนาม ได้แก่คำว่า เขา และ แก้ว

2. ประโยคความรวม คือ ประโยคที่มีหน่วยกริยาดังแต่ 2 หน่วยขึ้นไป มีหน่วยนาม 1 หน่วย หรือมากกว่านั้น และอาจจะมีหน่วยเชื่อมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่น

16. ก. พ่อพ่อหลับสุวิทย์ก็ออกจากบ้าน

ข. ครูตรวจแก้การบ้าน

ประโยคตัวอย่าง ก. พอพ่อหล้มสุวิทย์ก็ออกจากบ้าน เป็นประโยคความรวมที่มีหน่วยกริยา 2 หน่วย คือ หล้ม กับ ออก และมี พอ...ก็ เป็นหน่วยเชื่อม

ส่วนประโยคตัวอย่าง ข. ครูตรวจแก้การบ้าน เป็นประโยคความรวมที่มีหน่วยกริยา 2 หน่วย คือ ตรวจ กับ แก้ แต่ไม่มีหน่วยเชื่อม

3. ประโยคความซ้อน ประโยคความเดียวที่มีประโยคอื่นทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนาม หรือหน่วยขยายกริยา เช่น

17. ก. เขาอยู่ในบ้านที่สวยงามที่สุด

ข. ฉันรู้ว่าเธอคิดอะไร

ประโยคตัวอย่าง ก. เขาอยู่ในบ้านที่สวยงามที่สุด เป็นประโยคความซ้อนที่มี เขาอยู่ในบ้าน เป็นประโยคความเดียว และมี ที่สวยงามที่สุด เป็นประโยคทำหน้าที่ขยายนาม บ้าน

ส่วนประโยคตัวอย่าง ข. ฉันรู้ว่าเธอคิดอะไร เป็นประโยคความซ้อนที่มี ฉันรู้ เป็นประโยคความเดียว และมี ว่าเธอคิดอะไร เป็นประโยคที่ทำหน้าที่ขยายกริยา รู้

ประโยคความซ้อนแบ่งได้เป็น 3 ชนิดตามประโยคขยาย คือ

1. ประโยคความซ้อนที่มีประโยคขยายในหน่วยนาม ประโยคขยายในหน่วยนามจะมีคำเชื่อม ที่ ซึ่ง อัน นำหน้า เช่น

18. ก. น้อยพบเด็กที่นึกเคยพูดถึง

ข. คนคนนี้มีความรู้ซึ่งหาได้ยาก

ค. เขามีบ้านอันใหญ่โตทรูทราราวกับพระราชวัง

2. ประโยคความซ้อนที่มีประโยคขยายในหน่วยกริยา ประโยคขยายในหน่วยกริยา อาจมีคำเชื่อม ว่า หรือ ที่ นำหน้า เช่น

19. ก. ฉันหวังว่าคุณจะมา

ข. เขาตั้งใจที่เธอรอดชีวิตมาได้

3. ประโยคความซ้อนที่มีประโยคขยายในหน่วยนามและหน่วยกริยา หน่วยนาม และหน่วยกริยาในประโยคความซ้อนอาจมีประโยคขยาย และในประโยคขยายนั้นอาจมีประโยคขยายที่ทำให้ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น

จดหมายที่เราเขียนอาจแสดงความรู้สึกที่มีต่อผู้รับว่า เราให้ เกียรติเขาหรือไม่

ประโยคตัวอย่างดังกล่าว เป็นประโยคความซ้อนที่มีประโยคขยาย ที่เราเขียน ขยายหน้านาม จดหมาย มีประโยคขยาย ที่มีต่อผู้รับ ขยายกรรมตรง ความรู้สึก และมีประโยคขยาย ว่าเราให้เกียรติเขาหรือไม่ ขยายหน่วยกริยาของประโยคขยายในหน้านามที่เป็นกรรมตรง ซึ่งได้แก่ ที่มีต่อผู้รับ

กล่าวโดยสรุป การพิจารณาเรื่องประโยคของนักไวยากรณ์ทั้ง 3 ท่านที่กล่าวมาแล้ว เป็นการจัดประโยคออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะของประโยคทั้งสิ้น นักไวยากรณ์ทั้ง 3 ท่าน มีความเห็น เป็นไปในแนวเดียวกันในเรื่องลักษณะของประโยคในภาษาไทยที่แบ่งออกเป็น 3 ประเภท แต่นักไวยากรณ์ทั้ง 3 ท่าน กำหนดชื่อ ให้คำนิยามประโยคแต่ละประเภทแตกต่างกัน กล่าวคือ

ประโยคที่ พระยาอุปกิตศิลปสาร เรียกว่า เอกรรณประโยค นั้น ดุษฎีพร ชำนิโรตสานต์ จะเรียกว่า ประโยคสามัญ และ นววรรณ พันธุเมธา จะเรียกว่า ประโยคความเดียว

ส่วนประโยคที่ พระยาอุปกิตศิลปสาร เรียกว่า อเนกรรณประโยค นั้น ดุษฎีพร ชำนิโรตสานต์ จะเรียกว่า ประโยคผสม และ นววรรณ พันธุเมธา จะเรียกว่า ประโยคความรวม

และประโยคที่ พระยาอุปกิตศิลปสาร เรียกว่า สังกรประโยค นั้น ดุษฎีพร ชำนิโรตสานต์ จะเรียกว่า ประโยคซับซ้อน และ นววรรณ พันธุเมธา จะเรียกว่า ประโยคความซ้อน

แต่เมื่อพิจารณาแนวความคิดในการแบ่งประเภทของสังกรประโยค พบว่า นักไวยากรณ์ทั้ง 3 ท่าน มีแนวความคิดในการแบ่งประเภทของสังกรประโยคแตกต่างกัน กล่าวคือ พระยาอุปกิตศิลปสาร แบ่งสังกรประโยคเป็น 3 ประเภทตามหน้าที่ของอนุประโยค คือ สังกรประโยคที่มีนามาอนุประโยคเป็นบทประธาน หรือ บทกรรมของมุขยประโยค สังกรประโยคที่มีคุณาอนุประโยค เป็นบทขยายนาม หรือ สรรพนาม ในมุขยประโยค และสังกรประโยคที่มีวิเศษณานาอนุประโยคเป็นบทขยายกริยาหรือวิเศษณ์ ในมุขยประโยค

ส่วน ดุษฎีพร ชำนิโรตสานต์ แบ่งประโยคซับซ้อนเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ตามจำนวนอนุภาคที่ประกอบกัน เป็นประโยคซับซ้อน คือ ประโยคซับซ้อนที่ประกอบด้วยอนุภาคต่างชนิดกัน

2 อนุพากย์ และประโยคซับซ้อนที่ประกอบด้วยอนุพากย์ต่างชนิดกันมากกว่า 2 อนุพากย์ขึ้นไป

และ นววรรณ พันธุเมธา แต่งประโยคความซ้อนเป็น 3 ชนิดตามประโยคขยาย คือ ประโยคความซ้อนที่มีประโยคขยายในหน่วยนาม ประโยคความซ้อนที่มีประโยคขยายในหน่วยกริยา และประโยคความซ้อนที่มีประโยคขยายในหน่วยนามและหน่วยกริยา

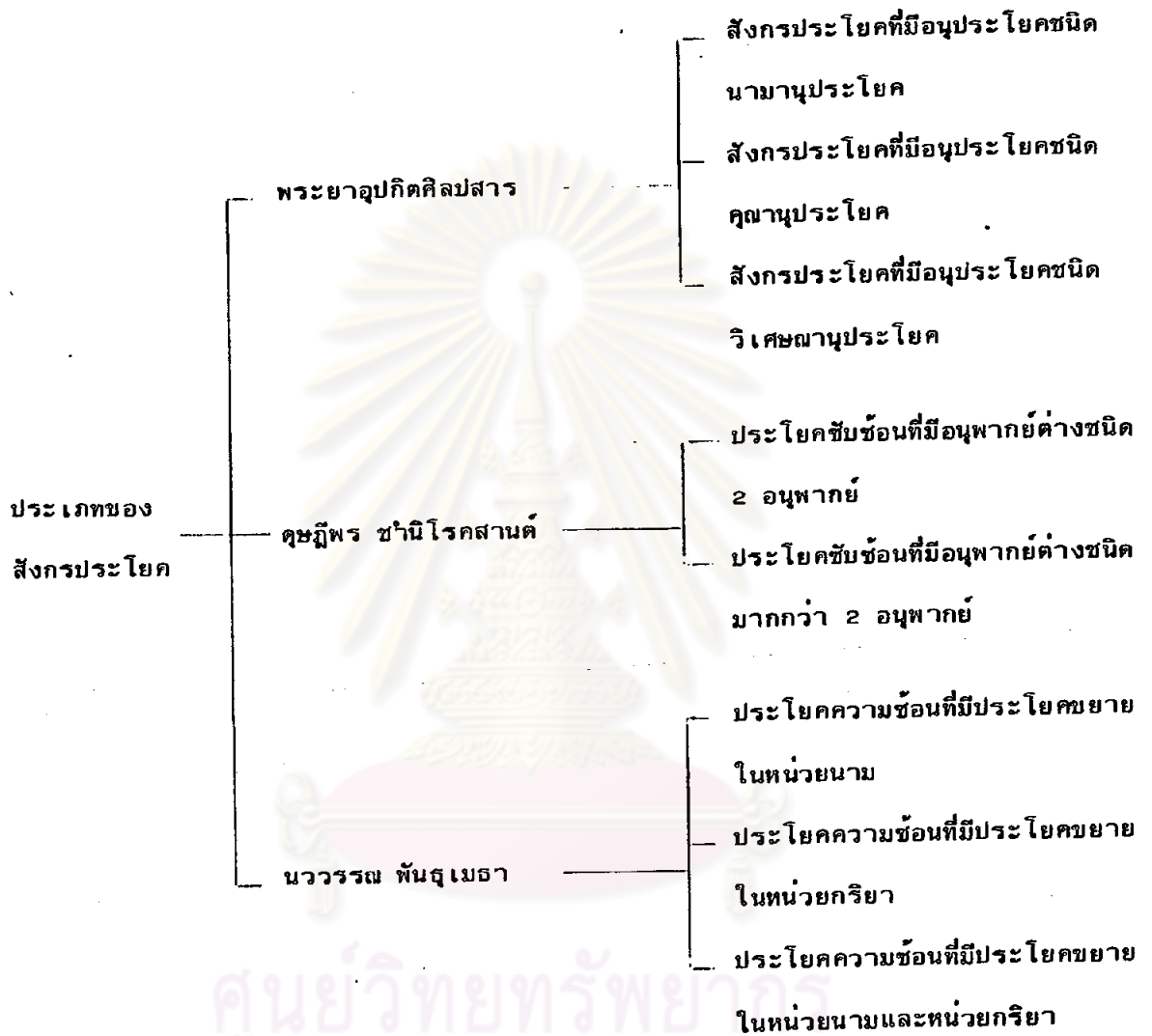
ผลการศึกษางานวิจัย เรื่องประเภทของประโยค และสังกรประโยคในภาษาไทยอาจแสดงสรุปให้เห็นได้ด้วยแผนภูมิแสดงประเภทของประโยค และแผนภูมิแสดงประเภทของสังกรประโยคต่อไปนี้

แผนภูมิแสดง ประเภทของประโยคในภาษาไทย

ประโยคตัวอย่าง	พระยาอุปกิตศิลปสาร	ดุชฎิพร ชำนิโรคนานต์	นววรรณ พันธุเมธา
1. กุญแจอยู่บนโต๊ะ	เอกรรตประโยค	ประโยคสามัญ	ประโยคความเดียว
2. ฉันเป็นข้าราชการ แต่เขาเป็นพ่อค้า	อเนกรรตประโยค	ประโยคผสม	ประโยคความรวม
3. ก. ครูที่เธอล่าว ถึงเป็นคนดี ข. เขาคิดว่าไม่มี ใครรู้ทันเขา	สังกรประโยค	ประโยคซับซ้อน	ประโยคความซ้อน

แผนภูมิแสดง ประเภทของสังกรประโยคในภาษาไทย

การศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเรื่องประเภทของประโยค และสังกรประโยคในภาษาไทย

แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าข้อสรุปของนักไวยากรณ์ในเรื่องการแบ่งประเภทของประโยคจะเหมือนกัน แต่ข้อสรุปในเรื่องการแบ่งประเภทของสังกรประโยคจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์แตกต่างกันดังที่ได้เสนอไว้แล้วข้างต้น

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้ศัพท์ว่า สังกรประโยค และอนุประโยค ตามพระยาอุปกิตศิลปสาร ทั้งนี้เพราะศัพท์ทั้งสอง เป็นศัพท์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

2.1.2 งานวิจัยเรื่องอนุประโยคที่เป็นบทกรรมของมุขยประโยค

นักไวยากรณ์ไทยที่ศึกษาเรื่องอนุประโยคที่เป็นบทกรรมของมุขยประโยค โดยพิจารณาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ควบคู่กับลักษณะทางอรรถศาสตร์ คือ เพียรศิริ เอกนิยม

เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1982) ได้แบ่งอนุประโยคที่เป็นบทกรรมของมุขยประโยคออกเป็น 2 ประเภท คือ อนุประโยคที่มีเนื้อความบอกเล่า (indicative clause) และอนุประโยคที่มีเนื้อความสมมุติ (hypothetical clause)

อนุประโยคทั้ง 2 ประเภทนี้ จะมีสถานะความของประโยค (informational status) และการแสดงกาล (time reference) ต่างกัน กล่าวคือ

อนุประโยคที่มีเนื้อความบอกเล่า จะเป็นอนุประโยคที่มีการแสดงกาลได้อย่างอิสระ เช่นเดียวกับประโยคทั่ว ๆ ไป คือ กาลของอนุประโยคอาจจะเป็นอดีตกาล ปัจจุบันกาล หรือนาคตกาล ก็ได้ เช่น

- 20. ก. เขาเคยไปเมืองนอกแล้ว
- ข. เขาบอกว่า เขาเคยไปเมืองนอกแล้ว
- 21. ก. เขากำลังเรียนอยู่เมืองนอก
- ข. เขาบอกว่า เขากำลังเรียนอยู่เมืองนอก
- 22. ก. เขาจะไปเมืองนอก
- ข. เขาบอกว่า เขาจะไปเมืองนอก

ส่วนอนุประโยคที่มีเนื้อความสมมุติ จะเป็นอนุประโยคที่การแสดงกาลของอนุประโยคจะไม่เป็นอิสระ เช่นเดียวกับประโยคทั่ว ๆ ไป แต่จะผูกพันกับกาลของมุขยประโยค กล่าวคือ กาลของอนุประโยค จะเป็นกาลที่เกิดร่วมหรือตามหลังกาลของมุขยประโยค เช่น กาลของอนุประโยคในข้อ ข.

- 23. ก. เราเคยไปเมืองนอกเหมือนกัน
- ข.* เราอยาก เคยไปเมืองนอกเหมือนกัน
- 24. ก. เราไปเมืองนอกเหมือนกัน

ข. เรอาอยากไป เมืองนอกเหมือนกัน

เพียรศิริ เอกนิยม ได้แบ่งอนุประโยคที่มี เนื้อความบอกเล่า ออกเป็น 2 ประเภท คือ อนุประโยคบอกความใหม่ (assertive clause) และอนุประโยคบอกความเดิม non-assertive clause)

ก. อนุประโยคบอกความใหม่ ได้แก่ อนุประโยคที่บอก เนื้อความที่ผู้พูดมีสมมุติฐานว่า ผู้ฟังไม่เคยรู้มาก่อน หรือไม่ได้นึกถึงอยู่ในขณะนั้น อนุประโยคชนิดนี้จะมีคำว่า ว่า หรือ คำนำหน้าอนุประโยคไร้รูป (\emptyset) (zero complementizer) เป็นคำนำหน้าอนุประโยค เช่น

25. ก. เขามอกแล้วว่าเขาไม่ไป

ข. เขามอกแล้ว \emptyset เขาไม่ไป

ข. อนุประโยคบอกความเดิม ได้แก่ อนุประโยคที่บอก เนื้อความที่ผู้พูดมีสมมุติฐานว่า ผู้ฟังรู้ข้อความนี้อยู่แล้วและ เป็นข้อเท็จจริงที่รับรู้ร่วมกัน จะมีคำว่า ที่ เป็นคำนำหน้าอนุประโยค เช่น

26. ฉันเสียดายที่เขาไม่มา

อนุประโยคที่มีเนื้อความสมมุติ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ อนุประโยคคลุมความ (generic clause) และอนุประโยคเฉพาะความ (non-generic clause)

ก. อนุประโยคคลุมความ ได้แก่ อนุประโยคที่ไม่กำหนดเฉพาะเจาะจงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่กล่าวกว้าง ๆ โดยทั่วไป โดยมีคำนำหน้าอนุประโยคไร้รูป หรือ \emptyset เป็นคำนำหน้าอนุประโยค และไม่มีประธาน เช่น

27. นินทาอาจารย์ล้มหลังมาบ่นะ

ประโยคตัวอย่างข้างต้น อนุประโยค นินทาอาจารย์ล้มหลัง ไม่ได้กำหนดเฉพาะเจาะจงลงไปว่า ใครเป็นผู้นินทา และการนินทา และการนินทาเกิดขึ้น เมื่อใด เป็นปรากฏการณ์กว้าง ๆ

ข. อนุประโยคเฉพาะความ ได้แก่ อนุประโยคที่กำหนดมุ่งเฉพาะถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยมีคำว่า ให้ หรือคำนำหน้าอนุประโยคไร้รูป \emptyset เป็นคำนำหน้าอนุประโยค เช่น

28. ก. นักเรียนหัวรุนแรงยู่ให้เพื่อนนิททาอาจารย์ลับหลัง

ข. ลูก ๆ อยากรูไปเมืองนอก

ประโยคตัวอย่าง ก. อนุประโยค ให้เพื่อนนิททาอาจารย์ลับหลัง เป็นอนุประโยคที่กำหนดเฉพาะเจาะจงว่า เพื่อน เป็นผู้นิททาอาจารย์ลับหลัง

ส่วนประโยคตัวอย่าง ข. อนุประโยค ใไปเมืองนอก เป็นอนุประโยคที่กำหนดเฉพาะเจาะจงว่า ลูก ๆ เป็นผู้ไปเมืองนอก

การศึกษาของ เพียรศิริ เอกนิยม สรุปได้ว่า สังกรประโยคที่มีอนุประโยคเป็นบทกรรมของมุขยประโยคนั้นมีคำนำหน้าอนุประโยคได้ 4 คำ คือ ว่า ที่ ให้ และ คำนำหน้าอนุประโยคไว้รูป (Ø)

สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยข้อมูลโดยใช้การแบ่งประเภทของอนุประโยคตามที่ เพียรศิริ เอกนิยม เสนอไว้ เป็นเกณฑ์ โดยจะศึกษาเฉพาะอนุประโยคที่นำด้วย ว่า และเกิดในตำแหน่งกรรมของประโยคเท่านั้น

2.2 งานวิจัยเรื่องคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอนุประโยค

นักไวยากรณ์ที่ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวการวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอนุประโยคมี 3 ท่าน คือ ฮูเปอร์และทอมป์สัน (Hooper and Thompson 1975) ฮูเปอร์ (Hooper 1975) และ เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1982)

นักไวยากรณ์เหล่านี้ได้ศึกษาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอนุประโยคประเภทต่าง ๆ ไว้ และได้เสนอแนวคิดในการวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ไว้อย่างน่าสนใจ โดย ฮูเปอร์ และ ทอมป์สัน และฮูเปอร์ ได้ศึกษาอนุประโยคในภาษาอังกฤษ ส่วน เพียรศิริ เอกนิยม ได้ศึกษาอนุประโยคในภาษาไทย

ข้อสรุปของนักไวยากรณ์แต่ละท่านได้ชี้ให้เห็นว่า ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของอนุประโยคแต่ละประเภทนั้น มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางวากยสัมพันธ์ และเป็นลักษณะที่นำมาพิจารณาร่วมกันได้ ข้อสรุปของนักไวยากรณ์แต่ละท่านมีรายละเอียดดังนี้

ก. ซูเปอร์ และ ทอมป์สัน

ซูเปอร์ และ ทอมป์สัน (1975) ได้ชี้ให้เห็นว่ากฎแปรรูปหลักซึ่ง เอมมอนด์ส (Emmonds 1969) ได้เสนอไว้ว่า ใช้ได้เฉพาะกับประโยคหลัก (เอกรรณประโยค ประโยคร่วมที่ปรากฏในอเนกรรณประโยคและมุขยประโยคในสังกรประโยค) เท่านั้น ก็อาจจะใช้ได้ในอนุประโยคบางจำพวก เช่น อนุประโยคของประโยค ข. ดังต่อไปนี้

35. ก. John said that he has never in his life seen such a crowd.

ข. John said that never in his life has he seen such a crowd.

ซูเปอร์ และ ทอมป์สัน จึงได้ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ และอรรถศาสตร์ของอนุประโยคประเภทนี้ และชี้ให้เห็นว่าอนุประโยคประเภทนี้ใช้กฎแปรรูปหลักได้และจะปรากฏตามหลังกลุ่มกริยาที่เรียกว่า กริยาบอกความ (Assertive Predicates) เท่านั้น

ข. ซูเปอร์

ความคิดแนวเดียวกันกับ ซูเปอร์และทอมป์สัน ดังกล่าวแล้ว ได้ปรากฏอยู่ในงานวิจัยของซูเปอร์ (1975) งานชิ้นนี้ได้แบ่งกริยาที่มีอนุประโยคปรากฏตามหลังได้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กริยาบอกความ และกริยาไม่บอกความ (Assertive and Non-assertive Predicates) ดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 แสดงประเภทของกริยาบอกความและกริยาไม่บอกความในภาษาอังกฤษ

กริยาบอกความ			กริยาไม่บอกความ	
A	B	C	D	E
say	suppose	realize	be (un) likely	resent
report	believe	learn	be (in) possible	regret
assert	think	find out	be (im) possible	be sorry
claim	guess	discover	doubt	be surprised
be sure	it seems	know	deny	be interesting
be obvious	it happens	see		be added
be true	it appears	recognize		bother
be certain				

อนุประโยคที่ปรากฏตามหลังกริยาบอกความจะ เรียกว่า อนุประโยคบอกความ

ใหม่ เช่น

34. He said that it's just started to rain.

อนุประโยค it's just started to rain เป็นอนุประโยคบอกความ
ใหม่ปรากฏตามหลังกริยา said

ทางอรรถศาสตร์พบว่า อนุประโยคบอกความใหม่จะมีการให้ข้อความที่เป็น
อิสระ เช่น จากประโยคในตัวอย่าง 35.ก. เราสามารถจะตั้งคำถามได้ทั้งในमुख्यประโยค
ตั้งตัวอย่าง 35.ข. และในอนุประโยคตั้งตัวอย่าง 35.ค. ต่อไปนี้

35.ก. You think it's a waste of time to read so many books.

ข. You think it's a waste of time to read so many
books, don't you ?

ค. You think it's a waste of time to read so many books,
isn't it ?

ส่วนอนุประโยคที่เกิดร่วมกับกริยาไม่บอกความ จะสามารถตั้งคำถามได้ เฉพาะमुख्यประโยคเท่านั้น แต่ไม่สามารถตั้งคำถามในอนุประโยคได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

36. ก. It's impossible that War and Peace will be shown tonight.

ข. Is it impossible that War and Peace will be shown tonight ?

ค. * It's impossible that War and Peace will be shown tonight, won't it ?

นอกจากนี้ ซูเปอร์ และ ทอมป์สัน ได้ชี้ให้เห็นว่าน้ำหนักใจความสำคัญของประโยคซึ่งมีอนุประโยคประเภทบอกความใหม่เป็นกรรม อาจจะอยู่ที่อนุประโยคได้ดังจะเห็นได้จากความหมายของประโยคคำถามต่อไปนี้

37. John didn't say that his girl friend speaks Basque.

ในความหมายหนึ่งประโยคให้ความหมายว่า John say that his girl friend didn't speak Basque ซึ่งจะเห็นได้ถ้าต่อเติมประโยคดังกล่าวให้เป็นประโยคดังต่อไปนี้

38. John didn't say that his girl friend speaks Basque, he said she speaks Russian.

ส่วนอนุประโยคบอกความเดิม จะมีลักษณะที่ต่างไปคือ น้ำหนักใจความสำคัญของประโยคจะไม่อยู่ที่อนุประโยค แต่จะอยู่ที่मुख्यประโยค เช่น

39. It's likely that she speaks Basque.

หรือ

40. It's not likely that she speaks Basque.

ในกรณีที่ประโยคเป็นปฏิเสธ การปฏิเสธจะเป็นการปฏิเสธเฉพาะमुख्यประโยคเท่านั้น จะไม่กระทบไปถึงข้อความของอนุประโยค เช่น

41. He didn't deny that she speaks Basque.

ประโยคตัวอย่างนี้ให้ความหมายว่า not ปฏิเสธเฉพาะการ deny เท่านั้น โดยไม่ได้ปฏิเสธข้อความของอนุประโยค that she speaks Basque เลย จากลักษณะนี้ทำให้เห็นว่ามีการปฏิเสธเฉพาะส่วนมุขยประโยคเท่านั้น ซึ่งแสดงว่าน้ำหนักความสำคัญของประโยคจะอยู่ที่มุขยประโยค ดังนั้นอนุประโยค that she speaks Basque จึงเป็นอนุประโยคที่ไม่ให้ความใหม่

งานของ ฮูเปอร์ และ ทอมป์สัน ที่ได้เสนอแล้วนั้น เป็นงานที่ชี้ให้เห็นคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในเรื่องการบอกความใหม่ของอนุประโยคเป็นสำคัญ และคุณสมบัติในเรื่องการบอกความใหม่นี้ จะเป็นคุณสมบัติที่ทำให้อนุประโยคนั้นมีสถานภาพเดียวกับประโยคหลัก (Root sentence) ที่เอมมอนด์สได้แบ่งไว้ ซึ่งเราจะเห็นสถานภาพนี้ได้จากลักษณะที่เหมือนกันทางวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏ

ค. เพียรศิริ เอกนิยม

เพียรศิริ เอกนิยม ได้นำแนวความคิดของฮูเปอร์ และ ทอมป์สัน ที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ และลักษณะทางวากยสัมพันธ์มาใช้ในการวิเคราะห์อนุประโยคในภาษาไทย และพบว่ามีส่วนสัมพันธ์โดยตรงระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์กับลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของอนุประโยคในภาษาไทย และได้แบ่งอนุประโยคออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ อนุประโยคที่มีเนื้อความบอกเล่า และอนุประโยคที่มีเนื้อความสมมุติ อนุประโยคที่มีเนื้อความบอกเล่าจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ตามคุณสมบัติในเรื่องการบอกความให้แก่ผู้ฟัง ซึ่งแบ่งออกเป็นอนุประโยคบอกความเดิม และอนุประโยคบอกความใหม่ ส่วนอนุประโยคที่มีเนื้อความสมมุตินั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ตามคุณสมบัติในเรื่องการบ่งเฉพาะเจาะจง หรือไม่เฉพาะเจาะจง ถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งได้แก่ อนุประโยคคลุมความ และ อนุประโยคเฉพาะความ (ดูรายละเอียดในหัวข้อ งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องอนุประโยคที่เป็นบทกรรมของมุขยประโยคในบทนี้)

ผลการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเรื่องแนวการวิเคราะห์ เพื่อศึกษาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอนุประโยค แสดงให้เห็นว่า อนุประโยคบอกความใหม่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ คือ เป็นอนุประโยคที่ผู้พูดมีสมมุติฐานว่า บอกเนื้อความที่ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังไม่เคยรู้มาก่อน หรือไม่ได้ฟังถึงอยู่ในขณะนั้น

สำหรับหัวข้อในการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะกำหนดขอบ เขตเฉพาะการศึกษา เรื่องสังกรประโยคที่มีอนุประโยคออกความใหม่ เป็นกรรมของमुख्यประโยค โดยจะมุ่งศึกษาปรากฏ การณ์ที่อนุประโยคออกความใหม่ซึ่งเป็นกรรมของमुख्यประโยคในสังกรประโยคบางประโยค อาจ จะปรากฏได้ในตำแหน่งต้นประโยค กล่าวคือ จะมุ่งศึกษาเงื่อนไขทั้งทางวากยสัมพันธ์ และอรรถ ศาสตร์ที่กำหนดความเป็นไปได้สำหรับการที่อนุประโยคออกความใหม่จะปรากฏในตำแหน่งต้นประโยค

ในการศึกษาเงื่อนไขทางอรรถศาสตร์จะใช้แนวคิดของ ฮูเปอร์ และ เพียรศิริ เอกนิยม เป็นแนวทาง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย